

van voor de vloot

AVE SHELL, MORITURI TE SALUTANT!

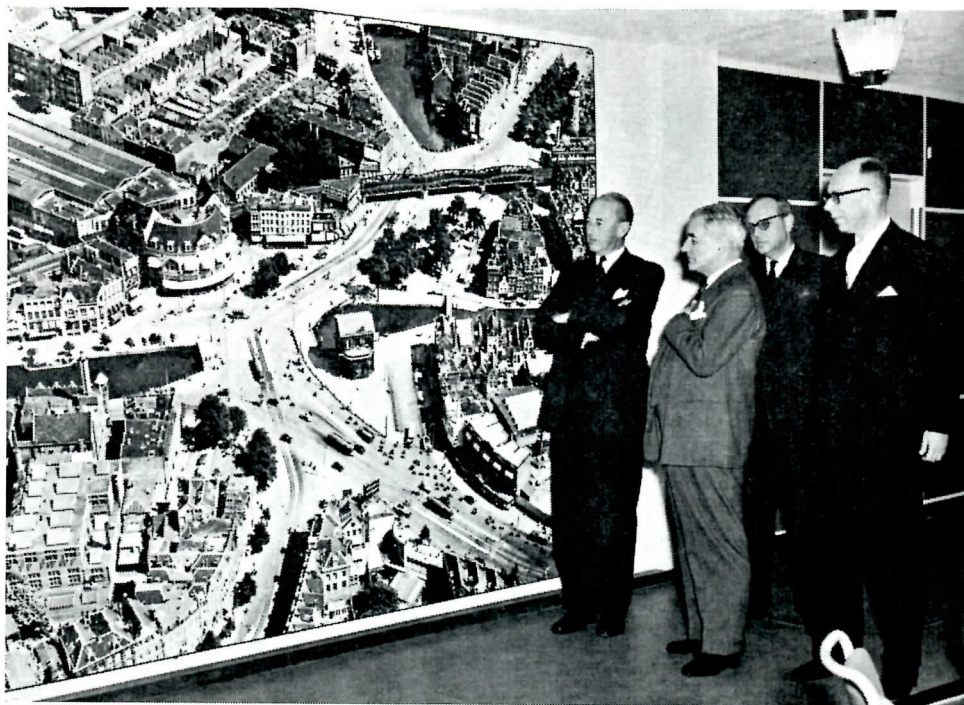
s.s. „SAIDJA” en m.s. „MALEA” aan de sloopwerf te Singapore medio maart 1961

Foto Shell (Eastern) Ltd., Singapore

Bezoek van de Ambassadeur van Groot-Brittannië aan het Shell-Gebouw te Rotterdam

Tijdens het bezoek aan het Shell-Gebouw werd de historische foto van Rotterdam in de personeelslunchkamer bekeken.

v.l.n.r.: Ir. J. C. G. Boot, die de heer B. Scheffer als President-Directeur van Shell Nederland N.V. zal opvolgen, Sir Andrew Noble K.C.M.G., Ambassadeur van Groot-Brittannië, Mr. W. H. A. Mazel, Hoofd afdeling Public Relations van Shell Nederland N.V. en de heer B. Scheffer, President-Directeur van Shell Nederland N.V.

Het nieuwe Shell-kantoor in aanbouw aan de South Bank bij Waterloo Bridge in Londen

Onderstaand treft u het in het februari-nummer van dit blad aangekondigd overzicht aan van de ideeën welke in 1960 ingezonden en beloond werden.

Wellicht ten overvloede vestigen wij er uw aandacht op dat de hieronder vermelde rangen golden ten tijde van het inzenden van het idee; eventueel daarna gemaakte promoties zijn er dus niet in verwerkt.

De ideeën zijn vermeld in de volgorde waarin zij werden ontvangen.

- 1) **Gezagvoerder J. H. Kasten** stelde voor op de uniformpetten een kroontje aan te brengen. Deze wijziging zal, met nog andere nieuwigheden op het gebied van de uniform-uitmonstering, in praktijk worden gebracht. Een circulaire aan de vloot waarin een en ander bekend wordt gemaakt, is in voorbereiding.
- 2) **2e Werktuigkundige A. Baljet** maakte een ontwerp voor een verfmenger, bestaande uit een klein schoepenblad, hetgeen, bevestigd op een elektrische boortol, in zeer korte tijd de verf tot een homogene massa zou mengen. Dit voorstel werd niet in praktijk gebracht, daar bij de moderne verven weinig bezinsel voorkomt en bovendien de voorbereidingen om genoemde verfmenger klaar te maken voor gebruik, te tijdrovend werden geacht. Dit voorstel dat echter technisch uitvoerbaar is werd om zijn originaliteit beloond.
- 3) **2e Stuurman C. E. van 't Woudt** stelde voor om op de Brand- en Sloepenrol de eigennamen te laten vervallen en in plaats daarvan alleen rangen met functie-aanduidingen en nummers te vermelden. Dit idee zal op de Nederlandse Groepsvloot worden verwezenlijkt.
- 4) **2e Stuurman H. J. Bakhuys** diende een voorstel in om de schepen uit te rusten met een elektrische moederklok op de brug en dochterklokken in de daarvoor in aanmerking komende compartimenten. Uitvoering van dit idee op de bestaande schepen werd te kostbaar geacht, doch op de nieuw te bouwen schepen zal het voorstel in praktijk worden gebracht.
- 5) **Pompman H. van Ommering** zond ons een voorstel om de schepen met een technische dagploeg uit te rusten met pneumatisch gereedschap. Naar aanleiding van dit idee werd aan de daarvoor in aanmerking komende Nederlandse Groepstankschepen een pneumatische hakhamer en een pneumatische roestborstel verstrekt.
- 6) **Hoofdwerktuigkundige A. W. van Homoet** maakte een ontwerp waarin werd aangegeven hoe, door een korte omloopleiding aan te brengen, het voor de werktuigkundigen

mogelijk wordt gemaakt om te werken aan de herverzadigde stoomleiding **zonder** de hoofdmachine te stoppen. Op de Nederlandse K-turbine-schepen zal (is) dit systeem aangebracht (worden).

7) **Gezagvoerder J. H. Kasten** ontwierp een uniform kaartstelsel voor de registratie van gezondheidspapieren van de opvarenden, hetwelk inmiddels in enigszins gewijzigde vorm op de vloot werd geïntroduceerd.

8) **2e Stuurman J. W. M. Vollebregt** stelde voor om het op de uniformpetten aanwezige Shell-embleem te vervangen door een Shell-vlaggetje. Evenals het onder 1) genoemde voorstel van gezagvoerder J. H. Kasten over dit onderwerp zal ook deze wijziging in de uniform-uitmonstering worden aangebracht.

9) **1e Stuurman M. Zuilhof** diende een idee in, gedeeltelijk identiek aan het onder 3) genoemde idee van stuurman C. E. van 't Woudt betreffende de Brand- en Sloepenrol. Er werd door stm. Zuilhof echter een aanvullend voorstel gedaan met betrekking tot het consequent doorvoeren van de nummering op het meubilair in de hutten. Billijkheidshalve werd besloten ook voor dit idee een beloning toe te kennen.

10) **1e Stuurman A. de Visser** maakte een ontwerp voor een verbergplaats. Door de Commissie werd besloten om dit idee niet in te voeren, daar tegenwoordig ook wat verf betreft het principe „first in - first out” geldt (waardoor de overzichtelijkheid van de voorraad wordt bevorderd) en vrij hoge kosten verbonden zouden zijn aan het veranderen van de bestaande verbergplaatsen.

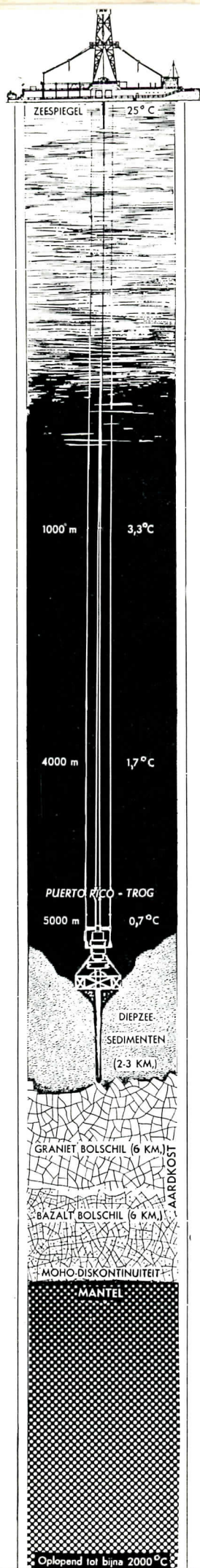
Daar echter het ontwerp van stm. De Visser inderdaad een verbetering inhoudt ten opzichte van de „oude” bergplaatsen en daarbij het idee met een zeer duidelijke perspectief-tekening werd toegelicht, besloot de Commissie haar waardering tot uitdrukking te brengen door het toekennen van een beloning.

Voor elk der bovenvermelde tien ideeën werd een beloning van £ 5.— toegekend.

Omtrent enkele in 1960 ingezonden ideeën kon de Ideeën-buscommissie nog geen beslissing nemen, daar zij nog wachtende is op het door haar bij de in aanmerking komende afdelingen gevraagde advies.

Zodra de uitslag bekend is, zal, indien voor deze ideeën beloningen werden toegekend, hiervan mededeling worden gedaan in een der volgende nummers van „Van en Voor de Vloot”.

A. D.

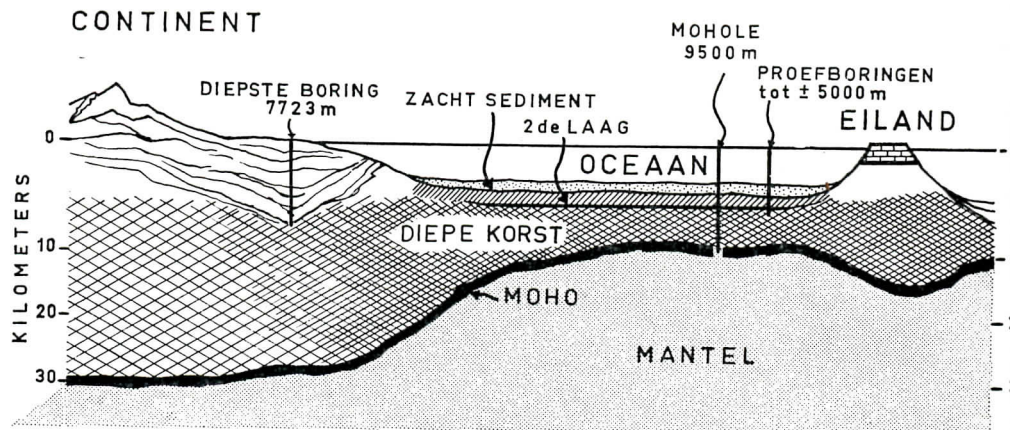
MOHOLE

een boorgat door de aardkorst

„Onze aarde is als een sinaasappel. Er zit een schil omheen die vast is. Het binnenste is nog vloeibaar en gasvormig en bevat de zwaardere steen- en ertssoorten, ijzer, nikkel in vloeibare vorm of door druk tijdelijk vast. De schil is ongeveer 200 km dik en wordt in 12 lagen verdeeld...” doceerde wijlen J. B. Bernink voorheen aan het begin van elke rondgang door zijn museum te Denekamp, dat als „Natura Docet” nationale faam heeft verworven. Hetzelfde staat nog te lezen in een oud gidsje voor het museum, door „meester” zelf in gemeedelijke verteltrant geschreven.

Die „schil” — om bij deze vergelijking te blijven — en wat er onder zit, hebben de mens van oudsher geboeid, maar hoe de aarde er van binnen nu precies uitziet, weet hij niet. Hij kan alleen maar iets vermoeden; er bestaan overal ter wereld „veiligheidskleppen” in de vorm van vulkanen, die op gezette, maar voor de mens altijd zeer ongelegen, tijden iets van die gloeiende inhoud spuien in de vorm van lava, gloeiende as en gaswolken.

Maar ondanks het feit dat het tot dusver onmogelijk is gebleken een kijkje te nemen onder de vaste schil waarop wij leven (ter geruststelling diene, dat zij op de meeste plaatsen stevig genoeg is), heeft de mens toch nota kunnen nemen van enkele verschijnselen die voor bepaalde uitleg vatbaar zijn, met het gevolg dat men dubbel nieuwsgierig is geworden en dat er nu plannen worden gemaakt om eindelijk eens door die schil heen te dringen.

Schematische doorsnede van de aardkorst, die aanzienlijk dikker is onder de continenten dan onder de oceaan. Aangegeven zijn de diepste oliebooring op het vasteland, de Mohole-booring en een proefbooring. (Tekening afgestaan door Elseviers Weekblad).

We hebben allemaal in de dagbladen kunnen lezen van dit project, de Mohole-booring, die dieper dan de tot dusver diepste boring ter aarde zal moeten gaan. Menig ervaren boormeester zal bij het vernemen van dit nieuws het hoofd hebben geschud, en vele andere technici zullen er letterlijk en figuurlijk „geen gat in zien”. Men komt aandragen met de geothermische dieptemaat — een soort wet, volgens welke de temperatuur in het boorgat stijgt naarmate men dieper boort. Men vraagt zich af, welk materiaal bestendig genoeg is om de te verwachten gloei- en smelthitte te kunnen weerstaan, en welke veiligheidsmaatregelen moeten worden genomen als men toevallig eens een onder hoge druk staande gloeiende massa mocht „aanpakken”. Op al deze vragen en nog meer is nog geen afdoend antwoord gegeven, maar het plan ligt er: het Mohole-project.

Meer dan 99 % van het binnenste der aarde is voor de mens onbekend. Uit verschillende verschijnselen, o.a. rotatiesnelheden, veranderingen in deze snelheden en reflexies (weerskaatsingen) van seismische golven zijn gevolgtrekkingen gemaakt over de dichtheid en veranderingen die zich hierin kunnen voordoen, over de materie en de natuurkundig-chemische structuur van de aarde. Uit deze zaken en de resultaten van vulkanologische onderzoeken is geleidelijk het algemeen geaccepteerde beeld van een uit verschillende schalen of lagen opgebouwde bol ontstaan. Onder een zeer dunne korst ligt een dikke tweedelige „mantel”, die 84 % van de aardmassa beslaat. Deze mantel omsluit de waarschijnlijk eveneens in twee gedeelten te splitsen kern, waarvan algemeen wordt aangenomen dat zij uit nikkelijzer bestaat. Verder is omtrent de chemische samenstelling, de mineralen, de gesteenten, de radio-activiteit, de tegenwoordige habitus van de materie, alsmede druk en temperatuur in de verschillende lagen weinig met zekerheid bekend.

Men neemt aan dat de aardkorst in verschillende grote delen „drijft” op de buitenste mantel, die zich gedraagt als een dikvloeibare massa. Enigszins zou men dit kunnen vergelijken met ijsbergen op en in het water. Tussen de korst en de mantel heerst een soort evenwichtstoestand, die zich na plaatselijke veranderingen als gebergtevorming, vulkanisme, sedimentaire vormin-

gen of ijsafzettingen steeds weer door „contra-bewegingen” herstelt, respectievelijk corrigeert. Men noemt dit de leer der isostasie. Bekend is bijvoorbeeld, dat de bodem van Nederland elk jaar enkele millimeters daalt ten opzichte van de zeespiegel. Ook dit zou men een isostatische beweging kunnen noemen. De Oostzee is eveneens ontstaan door isostatische bewegingen, die intraden na het wegsmelten van het enorme ijsdek dat in het Diluvium een groot deel van Europa heeft bedolven.

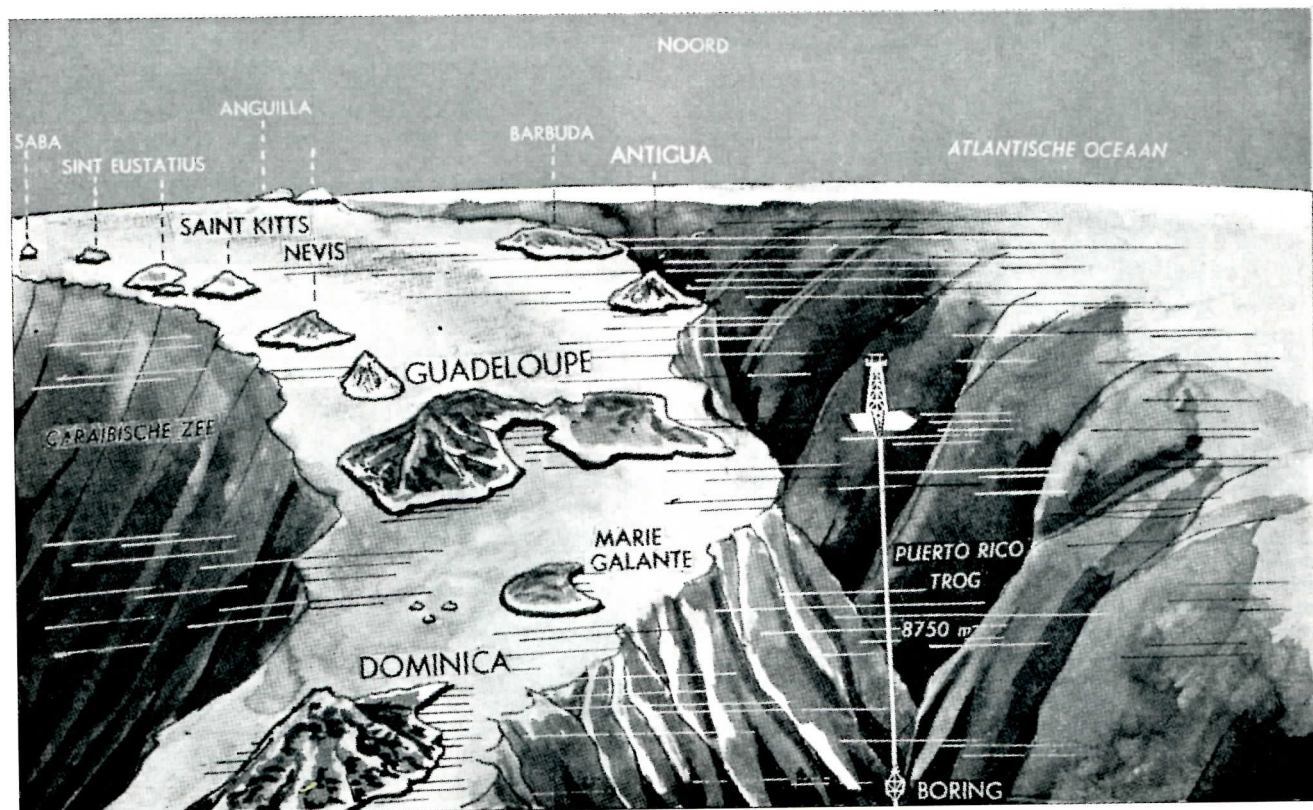
Het Mohole-project werd in eerste aanleg geboren in het jaar 1910, toen de geleerde A. Mohorovicic bij de bestudering van seismogrammen van een aardbeving in het gebied ten zuiden van Zagreb (Joegoslavië) een uitgesproken discontinuïteit in ongeveer 50 km diepte vaststelde. De voortplantingssnelheid van de aardbevingsgolven stijgt namelijk in die diepte plotseling van 6—7 km per seconde tot meer dan 8 km per seconde. Dit onderzoek werd voortgezet door Mohorovicic's zoon, S. Mohorovicic, met het resultaat dat de „sprongzone” overal rondom de aarde, zowel onder het vasteland als onder de oceanen, werd aangetroffen. Sedertdien spreekt men van de Mohorovicic-discontinuïteit, afgekort tot Moho- of M-discontinuïteit. Zij wordt thans door sommigen aanvaard als een scherpe grenshorizon tussen „korst” en „manteel”. Anderen achten het daarentegen niet zo waarschijnlijk dat de korst eindigt met de Moho. De M-discontinuïteit ligt betrekkelijk hoog onder de ongestoorde, minder belaste oceaانبodem; zij daalt bij toenemende verwijdering van de kustgebieden onder het vasteland tot grotere diepten en bereikt onder gebergten maximale diepten van 50—60 km. Door het Mohole-project kunnen misschien de nodige wetenschappelijke problemen worden opgelost.

Men beschouwt o.a. de M-discontinuïteit als het niveau waarop de aarde bij haar afkoeling voor het eerst de vaste toestand bereikte. Van belang wordt ook de analyse van gassen uit een Mohole-boring geacht, en voorts zou de klimatologische geschiedenis der aarde, voorzover zij kan samenhangen met temperaturen, c.q. invloeden van binnenuit, uit de boormonsters kunnen worden afgeleid. Verder hoopt men een ononderbroken stratigrafische kolom van boorkernen, te beginnen met „hedendaagse” sedimenten op de diepzeebodem, naar boven te kunnen brengen.

De gunstigste plaatsen voor een Mohole-boring zijn respectievelijk in de Atlantische Oceaan, 120 mijl ten noorden van San Juan op Porto Rico, waar 4000 m water staat en de M-discontinuïteit zich op 5500 m onder de zeebodem bevindt, en in de Grote Oceaan ten zuiden van San Diego (Californië) en ten noordoosten van de Clipperton Islands. In beide gebieden zijn reeds uitgebreide seismische en gravimetrische onderzoeken verricht. De voorbereidende technische proefnemingen ter onderzoek van de mogelijkheden tot uitvoering van een Mohole-test zijn reeds begonnen. De uitvoering van het project — de eigenlijke boring zal nog wel de nodige tijd op zich laten wachten — zal geschieden onder auspiciën van de Internationale Unie voor Geodesie en Geofysica (I.U.G.G.); methoden voor een op dit project afgestemde offshore-boring, die uiteraard van een ponton uit zal moeten worden geslagen, zijn ontwikkeld door een belangengemeenschap van vier oliemaatschappijen: Continental, Union, Shell en Superior, kortweg „CUSS” genaamd. Deze Cuss-groep werd na de ontwikkeling van de ponton en de voltooiing van bepaalde studie-opdrachten enkele jaren geleden ontbonden. Het materiaal ging over naar de Global Marine Exploration Company.

(Overgenomen uit „Nammogram”, Personeelsblad van de N.V. Nederlandse Aardolie Maatschappij, dd. 15.4.1961).

De plaats waar de Mohole-boring waarschijnlijk zal worden verricht. Over de technische hulpmiddelen die deze boring in zee moeten mogelijk maken, is ons nog weinig bekend.
(Linker tekening op pagina 4 en onderstaande tekening afgestaan door Het Vrije Volk).

DUISTERE PRAKTIJEN

Er wordt nogal eens door onze zeevarenden beweerd, dat zij, wat fotograferen en vooral wat donkere-kamer-werk betreft, in het nadeel verkeren vergeleken bij hun collega's aan de wal. Doel van deze artikelenreeks is dan ook in eerste instantie, de mogelijkheden te bezien die er zijn om met een minimum aan uitrusting toch zelf te ontwikkelen, af te drukken, ja, voor degenen die zich hiervoor wat extra moeite en kosten willen getroosten, zelf te vergroten in een ruimte die niet bepaald voor donkere kamer bestemd en geschikt is.

Vergelijken wij eerst eens de fotografeer- en ontwikkelmogelijkheden van de man aan de wal met die van onze zeevarenden.

De walman kan naar hartelust thuis fotograferen: zijn vrouw, zijn kinderen enz., maar zal dit op den duur toch ook moeten beperken, want het zou wel erg eentonig worden wanneer filmrol na filmrol zou bestaan uit opnamen van naaste familieleden.

U als zeevarende verkeert dus beslist niet in een ongunstige positie in vergelijking hiermede. Tijdens verlof kunnen thuis naar hartelust de dierbaren worden gefotografeerd, waarna later — eenmaal teruggekeerd aan boord van Uw schip — de films kunnen worden ontwikkeld, afgedrukt en vergroot.

Wat kan de man aan de wal nog meer fotograferen buitenshuis? Zijn dagelijkse gang naar kantoor of fabriek zal hem na enkele opnamen ook niet veel kansen meer bieden, zodat hij zijn heil moet zoeken in de weekeinden om zijn fotografeerlust bot te vieren. Doch na een bepaalde tijd zal hij ook hierin verzaagd raken: in het algemeen zal hij zich bovendien niet kunnen permitteren ieder weekeind een andere streek of stad op te zoeken, om nog niet te spreken over klachten van vrouw en kinderen die genoeg krijgen van achter „pa met toestel” te hollen of misschien zelfs wel in de steek te worden gelaten op zaterdagen en zondagen.

U echter verplaatst zich over de wijde zeeën en doet zoveel verschillende havens aan, dat de man aan de wal het water in de mond loopt als hij denkt aan al die mogelijkheden om foto's te maken. Vreemde landen, tropische gebieden, bizarre streken in het Noorden — welk een variatie.

Jawel, toegegeven, het verblijf van Uw schip in zulk een haven is meestentijds niet van lange duur en in de onmiddellijke nabijheid van waar Uw schip aanlegt voor laden/lossen, zullen de onderwerpen zich wellicht niet altijd lenen voor fotografische kunstwerken, maar wie wil zich niet de moeite getroosten om per auto, tram of bus de stad in te gaan of de vrije natuur in de naaste omgeving? Trouwens, wie doet dit niet reeds, al was het alleen al om de werkring waar U toch al veel van Uw vrije tijd noodgedwongen doorbrengt, voor een paar uur te verlaten.

Edoch, zo zult U opmerken, schrijver vergeet dat een zeevarende niet de beschikking heeft over een donkere kamer met een uitgebreide uitrusting! Maar dacht U werkelijk dat iedere foto-enthousiast aan de wal de beschikking heeft over een donkere kamer met vaste spoelbakken, verlichting, enz.? Niets is minder waar, want ook zij moeten zich behelpen met tijdelijk tot donkere kamer omgebouwde klerenkasten, badcellen, ja zelfs toiletten, met alle daaruit voortvloeiend ongerief voor de huisgenoten (sic). Bovendien, hoeveel avonden kan de enthousiaste vergroter aan de wal nu werkelijk aan zijn hobby wijden? Vrouwelijk zal zich gauw achtergesteld voelen als hij haar zo'n tweemaal per week in de steek laat en zijn (dikwijls geïmproviseerde) donkere kamer tot verblijfplaats kiest. U aan boord daarentegen kunt Uw vrije tijd indelen zoals het U het beste schikt.

In dit eerste artikel wil ik het eens speciaal hebben over het ontwikkelen van films. De meeste foto-amateurs vergeten dat, hoe vakkundig een opname ook gemaakt wordt en met hoeveel zorg later van het negatief een vergroting wordt gemaakt, het resultaat altijd matig zal zijn, zolang de film niet op de juiste wijze is ontwikkeld. Bovendien is het verblijf van een schip in een haven meestentijds dusdanig kort, dat

het onmogelijk is de film bij een fotonhandelaar te laten ontwikkelen, waarbij nog komt dat, met hoeveel zorg de film bij de bonafide fotonhandelaar ook ontwikkeld wordt, men kan niet verwachten dat voor iedere film juist die ontwikkelaar wordt gebruikt welke er het meest op is afgestemd. Om praktische redenen moet een fotonhandelaar er wel toe over gaan om gevoelige en minder gevoelige zwart-wit films, met één of meer emulsielagen, in één grote tank gezamenlijk te ontwikkelen, waarbij nog komt dat minder bonafide fotonhandelaars er uit economische overwegingen toe over gaan om een eigenlijk verbruikte ontwikkelaar nog een keertje extra te gebruiken en dan de ontwikkeltijd maar wat te verlengen. Het zal U echter duidelijk zijn dat dit de kwaliteit van de ontwikkelde film niet ten goede komt: integendeel hij wordt „slap”, korrelig, en dikwijls vuil en met geen mogelijkheid valt hier later een kwaliteitsvergroting van te maken.

Het is dan ook om deze reden dat iedere serieuze foto-enthousiast er reeds spoedig toe over gaat zelf zijn films te ontwikkelen, hetgeen met een beetje zorg en voor een klein bedrag aan aanschaffingskosten mogelijk is.

Wat hebt U voor „zelf”-ontwikkelen van films nodig?

Ontwikkeldoos voor kleinbeeld, 6 x 6 (= 6 x 9) of voor beide samen.

Foto-thermometer.

Maatglas, 500 ml., met schaalverdeling.

Niet te kleine trechter.

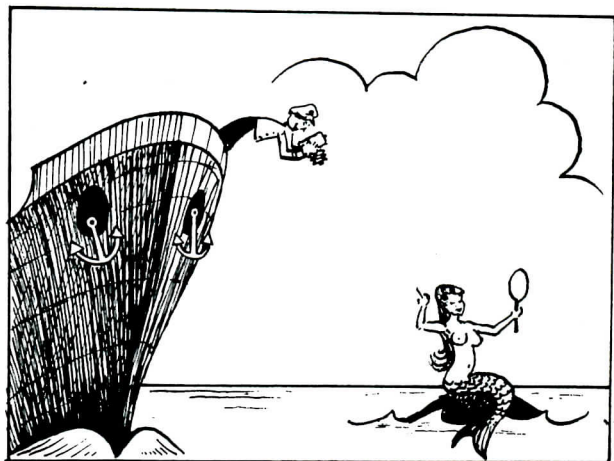
Ontwikkelaar: indien U zogenaamd eenmalige ontwikkelaars gebruikt, die na gebruik dus onmiddellijk worden weggegooid, is hiervoor geen fles nodig. Gebruikt U evenwel een ontwikkelaar die meerdere malen gebruikt kan worden, dan polytheen fles van b.v. 500 ml. inhoud aanschaffen voor het bewaren van de ontwikkelaar.

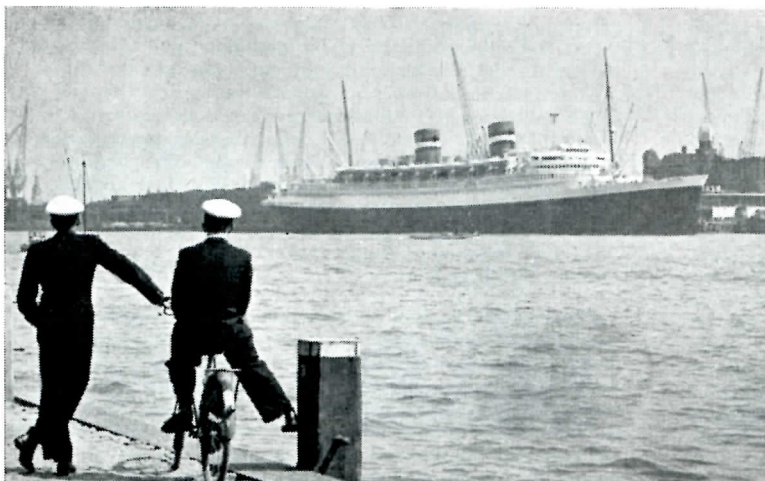
Fixeer: + 1 polytheen fles, 1000 ml. voor het bewaren van de fixeer.

Het zou te ver gaan om in een kort artikel als dit alle merken ontwikkeldozen, die praktisch overal ter wereld verkrijgbaar zijn, op te noemen en ik zou dan ook willen volstaan met te zeggen dat iedere ontwikkeldoos van een bekend handelsmerk goed is en niet meer hoeft te kosten dan ± f 25,—.

Een thermometer kunt u zich reeds aanschaffen voor ± f 2,50.

Maatglas ± f 3,—.

Voorgrondvulling kan heel belangrijk zijn. Als U deze kapiteins in den dop afdekt, zult U merken hoe de waarde van de foto vermindert. Bovendien brengen de jongelui hier een levende noot in de opname.

Wat de ontwikkelaar betreft, natuurlijk kunt U tijdens Uw verblijf in de haven naar een drogist stappen en zoveel gram van dit en zoveel gram van dat voor een luttel bedrag aanschaffen, waarna U aan boord het alles zorgvuldig en in de juiste verhoudingen gaat mengen en oplossen, doch aangezien U het voor een paar dubbeltjes extra praktisch kant en klaar (en van uitnemende kwaliteit) kunt aanschaffen bij de fotohandelaar, zou ik U dit laatste beslist aanraden; oplossing verdunnen of poeder oplossen en verdunnen volgens gebruiksaanwijzing.

Ook fixeert U praktisch kant en klaar kopen; oplossing verdunnen of poeder oplossen en verdunnen volgens gebruiksaanwijzing. Gebruikt U voor het aanmaken van ontwikkelaar en fixeert gedistilleerd water uit de machinekamer!

Fixeer en, indien U geen eenmalige ontwikkelaar gebruikt, ontwikkelaar in goed schoongemaakte flessen op een donkere plaats bewaren. Wanneer ontwikkelaar lange tijd met licht in aanraking is, zeker in warmere streken, bederft ze; het is daarom raadzaam een *polytheen*-fles voor het bewaren aan te schaffen: indien de fles niet of niet meer tot in de hals gevuld is, knijpt U, vóór het sluiten, in de fles tot de vloeistof in de hals staat, waarna de dop erop gaat. Lucht is dan niet meer in de fles aanwezig.

Hoeveel maal U de ontwikkelaar en de fixeert voor het ontwikkelen van films kunt gebruiken staat op de gebruiksaanwijzing aangegeven; meestentijds is een oplossing ontwikkelaar of fixeert voldoende voor ± 10 films.

Nu aan de slag

Voor ontwikkelen van films zijn 4 stappen nodig: ontwikkelen — spoelen (stopbad) — fixeren — naspoelen.

U zult begrijpen dat met de ontwikkeldoos, waarin geen enkele straal licht kan komen, een donkere kamer voor films ontwikkelen overbodig is. Er is echter het probleem hoe men de film in de doos krijgt zonder dat er licht bij komt. Schrijver van dit artikel, die zelf ook niet over een donkere kamer beschikt en toch al heel wat films heeft ontwikkeld, kruipt voor dit doel in een kast en bij bezoeken die hij in de loop der jaren aan boord van schepen heeft gebracht, heeft hij daarom met een zekere afgunst gekeken naar de ruime kasten, bergruimten, enz. die een zeevarende voor dit doel ter beschikking staan, terwijl hij gedwongen is uit de door hem gebruikte kast eerst alle kledingstukken te verwijderen en te wachten tot daarbij veroorzaakt stof tot rust is gekomen. Geloof U mij, in een flatje aan de wal is heel wat minder ruimte dan aan boord van een Shell-tanker! Het is wel raadzaam om zich er van te overtuigen dat de kast of ruimte werkelijk licht-dicht is, hetgeen geconstateerd kan worden na een verblijf van enkele minuten in deze geïmproviseerde „donkere kamer”. Mocht er toch door een klein kiertje van een deur licht naar binnen treden, dek deze kier dan af opdat er geen licht op de film valt, die wij nu uit de cassette (kleinbeeld) of van de rol halen (papierstrook verwijderen). In de gebruiksaanwijzing die met de doos wordt meegeleverd, staat vermeld hoe U het veiligst en het vlugst de film in de doos kunt brengen en na enige oefening zal dit niet meer dan een minuut vragen.

In plaats van in een kast e.d. te kruipen, kan ook gebruik worden gemaakt van een zogenaamde „wisselzak”, van zwart, niet-licht-doorlatend textiel; deze zak bestaat eigenlijk uit een mouw, aan één zijde dicht, aan de andere zijde met elastiek, waarin doos, film en arm gestoken worden en waar dus verder in het donker de doos met film wordt gevuld, terwijl U in Uw hut kunt blijven zitten.

Indien U enigszins huiverig bent om voor het eerst van Uw leven in het donker een film in de ontwikkeldoos te brengen, vraagt U dan aan de handelaar waar U de doos koopt, om U aan een verlopen of op andere wijze onbruikbare film te helpen, waarmee U eerst kunt oefenen, alhoewel dit op zichzelf niet noodzakelijk is.

Nadat de doos gesloten is kan het licht de film niet meer bereiken en we gaan nu over tot de eerste ontwikkelstap, het ontwikkelen zelf.

De meeste ontwikkelaars moeten worden gebruikt bij een temperatuur van 18 tot 20 ° C.; eventuele hogere temperatuur (meestal max. 23) is mogelijk, doch niet raadzaam. Bovendien verkort dit de ontwikkeltijd (zie gebruiksaanwijzing bij film en ontwikkelaar inzake ontwikkeltijd bij verschillende temperaturen).

Om er voor te zorgen dat de ontwikkelaar op de juiste temperatuur komt en blijft, zal het, afhankelijk van het seizoen en het gebied waarin U vaart, noodzakelijk zijn om warm (uit pantry of machinekamer) resp. koud (uit Iced Water Dispenser) water te voegen in een pan, bak of diep bord, waarin U de fles met ontwikkelaar of, tijdens het ontwikkelen, de ontwikkel-doos zelf kunt plaatsen. Ontwikkelaar nu in de doos gieten, de doos met een tik op de tafel plaatsen (om eventuele luchtballen aan de film te doen stijgen) en de knop van de doos draaien, tegelijk de aanwijzing op de thermometer in de doos of in de bak met water in de gaten houdend. Bij de meeste ontwikkeldozen is in het midden van de draaiknop een gat aangebracht, waarin de thermometer gedurende het ontwikkelen kan worden gestoken, zodat dit geen zorgen hoeft te baren.

De beweging van de film, dus het draaien aan de knop op de ontwikkeldoos, moet zoveel mogelijk worden gestandaardiseerd. De meeste ontwikkelaars moeten 2 x per minuut gedurende vijf seconden bewogen worden, dus niet continu. Er zijn ook zogenaamde omkeertanks, waarbij dus de ontwikkelaar in beweging wordt gehouden, niet door aan een knop te draaien, maar door de doos om een bepaald aantal seconden geheel om te keren.

Na de voorgeschreven tijd (zie gebruiksaanwijzing ontwikkelaar en film) mag U de film als ontwikkeld beschouwen, maar neen... nu niet de doos openmaken, want al is de film ontwikkeld, hij is nog steeds lichtgevoelig en zou er nu licht op vallen, dan is hij in een paar seconden volkomen zwart en alleen nog bruikbaar als oefenfilm voor de ontwikkeldoos. Wij moeten nu nog de film fixeren, d.w.z. het niet gebruikte lichtgevoelig materiaal dat zich nog steeds op de film bevindt, moeten wij met het fixeert verwijderen. Eerst daarna mogen wij de film uit de doos halen en kunnen wij ons eerste resultaat gaan bewonderen.

U moet er echter aan denken, dat, zodra de voorgeschre-

ven tijd voorbij is, de ontwikkelaar zo snel mogelijk uit de doos moet worden verwijderd; bij de meeste ontwikkeldozen geschiedt dit door deze eenvoudig ondersteboven te houden en de ontwikkelaar met behulp van een trechter in de fles terug te schenken. Toch blijft er nu nog altijd ontwikkelaar achter op de film zelf en ook deze kleine hoeveelheid doet de film meer ontwikkelen dan is toegestaan; de film wordt dan te „hard”. Het is daarom zaak om na de voorgeschreven ontwikkeltijd de ontwikkelaar eruit te gieten en onmiddellijk absoluut schoon water van 18 — 20 ° C. in de ontwikkeldoos te gieten, zodat het restantje ontwikkelaar op de film zo sterk wordt verdund, dat het geen uitwerking meer heeft. Dit water wordt dan beschouwd als het „stopbad”, het stopt de verdere ontwikkeling. Tijdens het stopbad van ± 1 minuut aan knop van ontwikkeldoos blijven draaien. Sommige „zelf-ontwikkelaars” slaan deze tussentrap (water) over en gieten het fixeër in de doos onmiddellijk nadat de ontwikkelaar eruit is gegoten. Dit is inderdaad mogelijk, maar een nadeel hiervan is dat in het fixeër, dat wij uiteindelijk gemiddeld voor ± 10 films kunnen gebruiken, hoe langer hoe meer ontwikkelaar komt, hetgeen niet bevorderlijk is voor de kwaliteit van het fixeër en het aantal films dat hiermee kan worden gefixeerd, sterk reduceert.

Daarom: ontwikkelaar, stopbad en dan pas fixeër.

Ook de fixeër-oplossing moet een temperatuur hebben van ± 18 — 20 ° C. Nadat wij nu het water dat wij voor spoelen (stopbad) gebruikten, uit de doos hebben verwijderd, gieten wij het fixeër erin en vervolgen de draaiende beweging aan de spoelknop continu gedurende de eerste minuut, daarna om de minuut gedurende vijf seconden, tot het na 10 à 15 minuten eindelijk zo ver is, dat de film immuun is voor licht, zodat wij het fixeër weer in de fles kunnen terug gieten, het deksel van de ontwikkeldoos Schroeven en de film, die wij voorlopig nog in de doos laten, kunnen gaan spoelen, hetgeen nodig is om latere verkleuring door het fixeër dat nog aan de film is gebleven, te vermijden. Het spreekt vanzelf dat voor het naspoelen van de film (4e stap) zuiver water moet worden gebruikt, waarbij vooral in het begin ook de temperatuur tussen de 18 en 20 ° C. moet liggen.

U zult zich afvragen hoe U dit het beste kunt doen: een continue toevoer van water van ± 18 tot 20 ° C., ook al hoeft het slechts een zeer dun straaltje te zijn. U kunt natuurlijk in het begin een kan nemen, waarin water van deze temperatuur is gedaan, en dit water langzaam door de spoelkern

gieten, doch aangezien het naspoelen toch zeker wel 20 minuten moet duren, tenzij U hulpmiddelen gebruikt, die echter beslist niet noodzakelijk zijn, heeft dit zijn bezwaren.

Daarom kunt U, na een kannetje water van 18 — 20 ° C. in de spoelkern te hebben gegoten, de temperatuur van het water uit een 2e kannetje iets lager of hoger maken, om zo geleidelijk aan te komen tot een temperatuur die overeenkomt met het leidingwater. Mocht dit echter lager zijn dan 15 ° of hoger dan 25 ° C., dan zult U een andere methode moeten toepassen, namelijk het water in de ontwikkeldoos 6 × verversen (temperatuur 18-20 ° C.) met tussenpozen van 5 minuten.

Zouden wij bij het overschakelen van ontwikkelaar op stopbad en van stopbad op fixeër en van fixeër op spoelwater plotseling een groot verschil in temperatuur toestaan, dan kan de emulsielaag deze plotselinge sprong niet weerstaan en Uw film zal kraking-verschijnselen vertonen en daardoor onbruikbaar worden. Vandaar dan ook dat bij verlagen of verhogen van de temperatuur van het spoelwater geleidelijk aan te werk moet worden gegaan, d.w.z. een temperatuurverschil van max. 4 à 5 graden overbruggen in verloop van minstens 5 minuten.

Tenzij men in zeer koud of tropisch gebied vaart zal men evenwel meestal voor het naspoelen met een dun waterstraaltje, van leidingwater gebruik kunnen maken.

Indien U de bovenstaande aanwijzingen nauwkeurig opvolgt, zult U — indien de opnamen goed zijn gemaakt (niet te veel overbelicht of onderbelicht) — nu de beschikking hebben over een goed ontwikkelde film van betere kwaliteit dan die welke U van de fotohandel terug zou krijgen; toch moet er nog voorzichtig met deze film worden omgegaan: hij is nog nat en de emulsielaag is zeer gevoelig voor vingerafdrukken, stofjes, enz., zodat het nu zaak is de film op de juiste wijze te drogen.

Beheerst U daarom Uw nieuwsgierigheid om te zien hoe de foto's zijn geworden tot U de film op de volgende wijze heeft gedroogd.

Na de film uit de spoel te hebben gehaald (zie gebruiks-aanwijzing bij ontwikkeldoos en denk aan vingerafdrukken) deze aan één eind verzwaren met 1 of 2 knijpers om rollen van de film tegen te gaan en aan het andere einde met een wasknijper of ander soort klem aan een lijntje op een stofvrije, niet tochtige plaats hangen. Bij binnenvallend zonlicht zult U al eens bemerkt hebben, dat kledingstukken, dekens, lakens enz. zeer veel ronddwalend stof teweeg brengen en het zal U dan ook duidelijk zijn, dat moet worden voorkomen, dat zulk stof zich op de nog natte emulsielaag van de film vast hecht. Daarom: een stof-vrije plaats b.v. in een hoek van Uw hut waarin U de eerste uren niet hoeft te zijn of althans niet gaat lopen.

Er is een middel om er voor te zorgen dat de film iets sneller droogt en wel het toevoegen van enkele druppeltjes Teepol (geen scheut) aan het spoelwater vlak voordat U de film hieruit haalt, waardoor het water als het ware van de filmstrook af loopt. Binnen een uur is Uw film dan kurkdroog en kunt U het resultaat bewonderen.

In een kort artikel als dit over het zelf-ontwikkelen is het niet doenlijk om alle mogelijkheden ten volle te bespreken, doch U kunt ervan overtuigd zijn, dat het bovenstaande voldoende is, terwijl degenen die zich geheel op deze hobby willen werpen, ongetwijfeld in de loop der tijd literatuur over dit en volgende te bespreken onderwerpen zullen aanschaffen.

Goede opname + slechte filmontwikkeling kan nooit tot goede afdrukken of vergrotingen leiden, vandaar dan ook dat het ontwikkelen van films zo belangrijk is. Denkt U er evenwel aan dat een goede opname + goede ontwikkeling slechte resultaten zal afwerpen als U de negatieven in Uw portefeuille opbergt of als een geldstuk behandelt en de ene duimafdruk na de andere er op maakt. Stof kan krassen veroorzaken die nooit meer te verwijderen zijn en vingerafdrukken kunnen ook onherstelbare schade aanrichten.

Doe daarom Uw negatieven in een daarvoor bestemd mapje, dat voor een paar dubbeltjes bij de fotohandel kan worden aangeschaft.

Teken ook aan hoe U deze eerste film ontwikkeld heeft: temperatuur, duur, soort ontwikkelaar, aantal draaibewegingen aan knop, opdat U later hierop kunt terugvallen.

Veel succes!

W. W.

B.B.C. FILMT VAN DAK SHELL-GEBOUW

Op maandag 10 april j.l. heeft de B.B.C.-televisie-nieuwsdienst filmopnamen van het dak van het Shell-Gebouw te Rotterdam gemaakt. Deze opnamen zullen worden gebruikt bij een door de B.B.C. samen te stellen documentaire over Rotterdam-Europoort

Onze Jubilarissen

A. de Kater
2e werktuigkundige
1931 — 19-5 — 1961

D. P. de Ridder
2e werktuigkundige
1941 — 15-5 — 1961

D. P. Klip
1e stuurman
1946 — 14-5 — 1961

L. van den Ende
1e stuurman
1946 — 20-5 — 1961

A. Boddé
1e stuurman
1946 — 25-5 — 1961

J. de Graaf
1e stuurman
1946 — 26-5 — 1961

W. J. J. van den Berg
2e werktuigkundige
1946 — 20-5 — 1961

J. P. Hasenack
2e werktuigkundige
1946 — 25-5 — 1961

P. J. Hoekstra
2e stuurman
1951 — 22-5 — 1961

S. Harders
2e stuurman
1951 — 21-5 — 1961

H. E. Tjon à Tjauw
1e
pompman/bankwerker
1946 — 3-5 — 1961

J. van Leeuwen
1e
pompman/bankwerker
1946 — 28-5 — 1961

A. H. J. Breeman
Voorman
1946 — 28-5 — 1961

J. de Jongste
1e
pompman/bankwerker
1946 — 2-5 — 1961

P. Th. Benninghoff
Voorman/donkeyman
1946 — 2-5 — 1961

Het „Kryptos-hoekje” op de Rijksleerschool te Haarlem

Wij nemen afscheid van

J. Lous
Gezagvoerder
16-9-'36 — 1-5-'61

M. J. Rehwinkel
Gezagvoerder
22-5-'29 — 1-5-'61

G. J. Weidema
Hoofdwerktuigkundige
5-11-'34 — 1-5-'61

Kapitein J. Lous kwam op 16 september 1936 als 3e stuurman in dienst bij de N.V. Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij. Op 30 september 1936 reisde hij als supernumerary aan boord van de „Phobos” naar Curaçao. Hij heeft daar, met uitzondering van de oorlogsjaren, tot juli 1956 dienstgedaan. Op 1 januari 1956 werd hij als gezagvoerder aangesteld.

De laatste jaren van zijn loopbaan heeft hij het commando gevoerd over schepen van de diepzeevloot. Het laatste was de „Abida”, dat hij op 2 december 1960 te Rotterdam heeft verlaten.

Kapitein M. J. Rehwinkel trad op 22 mei 1929 in dienst van onze Maatschappij. Zijn eerste schip was de „Mitra”, waarop hij als 3e stuurman aanmonsterde. Een zeer groot gedeelte van zijn diensttijd heeft hij in de Oost doorgebracht. De heer Rehwinkel voer als 1e stuurman op de „Ondina” toen dit schip op 11 november 1942 in de Indische Oceaan zijn heroïsche gevecht met twee Japanse hulpkruisers voerde. Na het sneuvelen van de gezagvoerder, kapitein W. Horsman, heeft hij het commando op zich genomen.

Voor zijn houding tijdens deze gebeurtenissen werd hij onderscheiden met de Bronzen Leeuw. Bij de tewaterlating van de nieuwe „Ondina” op 9 februari

jl., waarbij H.K.H. Prinses Irene naamgeefster was, behoorde de heer Rehwinkel tot de eregasten.

Op 1 juli 1951 werd hij als gezagvoerder aangesteld. Zijn laatste schip was het onder Liberiaanse vlag varende s.s. „Philine”, waarvan hij het commando op 18 september 1960 aan zijn opvolger overdroeg.

De diensttijd van **hoofdwerktuigkundige G. J. Weidema** komt in vele opzichten overeen met die van kapitein Lous. Ook hij begon zijn carrière bij de N.V. Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij, waar hij op 5 november 1934 als 5e werktuigkundige in dienst trad.

Op 10 november 1934 vertrok hij met de „Murena” naar Curaçao, waar hij, eveneens met uitzondering van de jaren 1940-1945, heeft dienstgedaan.

Evenals kapitein Lous heeft hij zijn laatste dienstjaren op de diepzeevloot volbracht.

Op 31 oktober 1957 werd hij als hoofdwerktuigkundige aangesteld. Zijn laatste schip was, weer een punt van overeenkomst, de „Abida”. Hij kwam aan boord van dit schip op 2 december 1960, dus juist op de dag waarop kapitein Lous zijn zeemansloopbaan afsloot.

De heer Weidema deed dat op 4 maart 1961 toen hij te Thameshaven van de „Abida” afmonsterde.

Wij wensen hun allen nog vele jaren van welverdiende rust toe.

PERSONALIA

(gedurende de periode 16-3-'61—15-4-'61)

Gehuwd:

- 17- 3-'61: D. Wildeboer, 4e wtk. met mej. Witteveen;
 21- 3-'61: P. van der Hoeven, 5e wtk., met mej. E. van Oostrom;
 21- 3-'61: J. J. Langendoen, 5e wtk., met mej. W. Kleeser;
 7- 4-'61: J. Bosman, 3e stm., met mej. A. de Groot;
 8- 4-'61: H. J. Muyskens, 3e wtk., met mej. C. M. de Graaf;
 8- 4-'61: H. Kamphuis, 3e stm., met mej. B. Eeuwijk;
 11- 4-'61: A. O. A. Blom, 4e wtk., met mej. P. M. Oderkerk;
 20- 4-'61: C. G. Pusch, 4e wtk., met mej. W. L. van Holthuysen;
 20- 4-'61: R. Heerkens, 5e wtk., met mej. M. T. J. Klein Langenhorst;
 22- 4-'61: D. M. Mos, 2e stm., met mej. A. J. van Blokland.

Geboren:

- 30-12-'60: Hubertine Emma Petronella, dochter van H. M. Reine, 4e wtk., en mevr. H. C. A. Reine-Mulders;
 8- 3-'61: Clare Frederika, dochter van D. Tolsma, 3e wtk., en mevr. L. J. Tolsma-Best;
 12- 3-'61: Angelica, dochter van P. M. de Graaf, 3e stm., en mevr. M. C. J. de Graaf-de Gruil;
 20- 3-'61: Hendrik Jan, zoon van G. W. Verboom, 1e stm., en mevr. G. Verboom-Arpeau;
 30- 3-'61: Anna Elisabeth, dochter van J. J. Osinga, 2e stm., en mevr. J. Osinga-Volker;
 29- 3-'61: Janette Hermina, dochter van C. Vlas, 3e stm., en mevr. T. C. Vlas-van der Vlies;
 2- 4-'61: Cornelis Frank, zoon van F. Klaassen, 1e stm., en mevr. P. Klaassen-Pot;
 2- 4-'61: Hester Augusta, dochter van H. A. Kuling, 3e stm., en mevr. J. Kuling-Vrij;
 4- 4-'61: Antonius, Ludovicus Maria, zoon van F. W. Gakes, 3e wtk., en mevr. A. L. A. Gakes-van de Bogaert;
 6- 4-'61: Folkert, zoon van F. A. Visser, 2e stm., en mevr. B. Visser-Schotanus;
 6- 4-'61: Anneke Margriet, dochter van J. J. F. Reitsma, 4e wtk., en mevr. L. Reitsma-Schoon.

MUTATIES

(gedurende de periode 16-3-'61—15-4-'61)

Met verlof:

- Gezagv.: P. J. Boudier, G. Hoving, J. Grill, J. Roos, J. G. C. de Man, F. van Tongeren, D. J. E. Boonstra, J. W. G. van der Horst;
 1e stl.: W. de Beer, J. W. Sterringa, G. W. Verboom, M. G. C. Geerarts, D. A. C. Vermeulen, R. van der Vlucht, J. Rijkmans, R. L. Meyer;
 2e stl.: J. H. A. Budding, W. O. Kooi, J. L. Muyskens, B. C. den Exter van den Brink, H. Edens Jr., R. Verhoef, D. M. Mos, H. K. Paauw, E. Moll, P. Janssen, J. Verhoeven;
 3 stl.: G. de Niet, J. de Jager, F. W. van Oerle, H. Kamphuis, A. H. Zuidervijk;
 4e stl.: J. P. Hendriks, P. J. M. Arts;
 hfd.wtk.: H. H. van der Koogh, G. C. H. Dijkstra Sr., J. M. Marée, P. S. Douglas, A. Kie-

2e wt.:

3e wtk.:

4e wtk.:

5e wtk.:

vit, A. J. van der Broek, P. D. J. H. Slegtenhorst, P. C. Bastiaanse;
 J. J. Binkhorst, A. Buren, J. P. Hassenack, F. Engels, J. A. Bakker, K. J. Wiessner;
 F. van Dalen, K. E. Kuiper, J. van der Stel, J. W. van Wegen, B. Veldhuis, J. W. van der Veen, J. D. Donken, J. D. Nijholt, A. de Jong, M. C. Laban;
 A. A. van der Cingel, A. O. A. Blom, C. Witteman, J. Visser, C. G. Pusch, J. B. van Dorsten, F. M. M. W. de Lugt, D. van der Hoek, D. J. van de Scheur, W. J. Meuldijk, H. M. J. de Haan, J. Quak, J. H. Appel, J. W. Langezaal, S. Schoonbergen, W. van Kemp, H. W. R. van Deutekom, S. Neeleman, S. Rol, H. M. Reine, H. J. van Santen;
 G. N. M. Theuns, C. J. den Hollander, J. C. Zwart, R. Heerkens, J. P. Bes, R. A. Risseeuw, J. A. Krebbers, L. W. Jorissen, H. Kuyper, E. de Haan, J. Matser, J. B. Verveer.

In Nederland gearriveerd:

- Bootslieden: J. C. v. d. Loos, J. H. Kolk, J. Hoogendoorn, A. Heydens;
 Voorlieden: W. Smelt, J. C. Markelbach, M. Adde-son, W. Vink, B. Verburg, A. Janssens;
 1e pomplieden/
 bankwerker: A. H. Jansen, J. Brokaar, Th. Stoutjesdijk, A. A. v. d. Sluis, W. J. A. A. Coppen, C. M. P. Verbeek;
 2e pomplieden/
 bankwerker: J. F. L. Kalee, G. A. P. v. d. Wens; C. P. J. Maas, F. Bovenberg;
 Bankwerkers: A. Brouwer, J. den Boef, A. N. Baris, F. I. J. v. d. Lugt, L. Voorbergen, W. B. Kleijn, Ch. van Es, M. J. J. v. d. Linden, P. Y. Visser, G. Denekamp;
 Chef-
 hofmeesters: F. Jimmink, J. Baard, J. Batelaan, M. van Hagen, K. C. G. v. d. Kraats;
 Chef-
 koks: R. W. Roza, H. A. Groenendijk, C. A. Verhulp, B. van Essen, J. G. Nijman.

Tewerkstellingen en overplaatsingen:

- m.s. Abida:** 2e wtk. J. P. M. de Leeuw, chef-kok P. H. v. d. Berg.
m.s. Acmaea: 2e stm. S. Harders, hfd.wtk. A. Versluys, 5e wtk. F. Spoor.
s.s. Arca: hfd.wtk. J. V. Buil, 4e wtk. E. J. Koiter.
s.s. Atys: 1e stm. F. Menninga.
m.s. Camitia: gezagv. C. L. Fangman, wnd. 2e wtk. J. E. Weidema, 5e wtk. J. Luik, 5e wtk. F. A. M. Bierings, bootsman M. J. v. d. Neut, timmerman A. Droppert, voorman A. M. Poots, chef-kok A. H. Siemerink.
m.s. Cinulia: 1e stm. G. Arkema, wnd. 3e wtk. Th. Bakker, 4e wtk. J. J. Rood.
m.s. Crania: 4e stm. W. J. Moréls, 5e wtk. P. J. Quist.
s.s. Kalydon: gezagv. J. Ruyg, 1e stm. E. H. Brameijer, 2e stm. A. J. Schumm, 3e stm. C. P. Schoenmakers, ll.stm. G. C. H. Dijkstra Jr., 3e wtk. P. Warren, wnd. 3e wtk. K. J. Faasse, 4e wtk. W. C. van Brummelen, bootsman A. B. van Essen; voorman S. v. d. Ploeg, 1e pompman/bankwerker F. Bäcker, 2e pompman/bankwerker J. v. d. Starre, bankwerker E. Westerveld, chef-hofmeester R. Otte, chef-kok W. F. van Valen.
s.s. Kara: 3e stm. C. Vlas, 3e wtk. H. van Klaveren, wnd. 3e wtk. O. A. van der Want, 4e wtk. J. M. ten Haaf, chef-hofmeester A. Markestein.
s.s. Katelysia: 3e stm. G. M. Schipper, wnd. 3e wtk. B. van der Velden, 5e wtk. G. J. van Neuren.
s.s. Kenia: 3e stm. G. R. M. Stein du Pré, 5e wtk. R. J. Smit, bootsman A. Nuys, voorman A. H. J. Breeman, 1e pompman/bankwerker W. H. van Ewijck, 2e pompman/bankwerker C. van Brakel, bankwerker J. C. Vorster.

- s.s. **Kermia**: hfd.wtk. W. Biesheuvel, 3e wtk. Joost de Jong, 5e wtk. P. Balt, 5e wtk. T. Vromans.
- s.s. **Khasiella**: 2e stm. J. P. de Kat Angelino, 3e stm. H. van Slegtenhorst, 3e wtk. C. J. Vermeulen, 4e wtk. J. G. Kuit, voorman G. M. Quik, 1e pompman/bankwerker A. de Ligt, 2e pompman/bankwerker D. Franken, bankwerker H. L. Jonker, chef-hofmeester H. J. L. Jansson.
- s.s. **Kopionella**: 2e stm. H. H. Hacken.
- s.s. **Koratia**: 2e stm. S. Noordenbos, 2e wtk. G. W. van Essen.
- s.s. **Kosicia**: 2e stm. N. A. Jager, 3e stm. G. G. L. Wolters, 1e pompman/bankwerker H. E. Tjon à Tjauw.
- s.s. **Kryptos**: 2e stm. D. Rijk, 3e stm. B. J. Dul, 3e stm. J. Verwoerd, 3e wtk. C. L. Fehrmann, 5e wtk. J. L. Zieck.
- m.s. **Mitra**: wnd. 2e wtk. H. W. Bosman.
- m.s. **Neverita**: 4e wtk. L. Cijssouw.
- s.s. **Ondina**: 1e stm. K. Drent.
- s.s. **Philidora**: gezagv. J. Sieben, 1e stm. H. C. Mantel, 3e stm. J. Moens, 4e stm. F. X. C. van Collenburg, hfd.wtk. H. J. W. Huisken, 2e wtk. J. van der Mejde, 3e wtk. O. K. Nicolai, 4e wtk. R. de Beer, 4e wtk. C. H. J. van Dijk.
- s.s. **Philine**: 3e stm. G. C. van Malland, 5e wtk. H. Sukkel.
- s.s. **Philippia**: gezagv. C. Ansingh, 3e stm. J. P. Witsen, 4e wtk. C. de Witte.
- s.s. **Sepia**: 2e wtk. J. J. de Jonge.
- m.s. **Sunetta**: 1e stm. J. van Beele.
- s.s. **Vasum**: 4e wtk. B. H. Cornelisse, 5e wtk. D. de Knecht, 5e wtk. H. W. A. de Jong, bootsman J. A. v. d. Lans, chef-kok J. C. A. Monkel.
- s.s. **Viana**: gezagv. J. W. Jansen, 2e stm. B. R. Teuben, 1e stm. K. van der Horst, 2e wtk. A. J. Verkerk, 5e wtk. L. Buitenkant, 5e wtk. A. Ekkebus, voorman J. Wulffraat, chef-kok A. de Hooge.
- s.s. **Videna**: 1e stm. J. C. de Groot, voorman J. Th. Rood.
- s.s. **Vivipara**: 1e stm. E. J. Stapper, hfd.wtk. G. C. Lucassen, 5e wtk. H. N. Berg, 5e wtk. J. Slot.
- s.s. **Zafra**: gezagv. A. Westerduin, 1e stm. A. Tijmsa, hfd.wtk. G. Houwer, voorman G. Boonstra, bankwerker J. Franx, chef-hofmeester S. van Kooy; chef-kok D. G. Tromp.
- s.s. **Zaria**: 3e stm. P. C. Rakké, 4e stm. J. A. Wormser, 2e wtk. J. M. Nobels, 5e wtk. J. Wielart, 5e wtk. A. van Dam.

In dienst getreden:

1e pompman/
bankwerker: A. de Ligt.

De dienst verlaten:

2e stm.: A. Stolk;
3e stl.: L. M. de Keyzer, R. H. Schieffeler,
P. C. Sajet;
4e stm.: N. J. Steens;
2e wtk.: J. Vrijheid;
3e wtk.: F. T. E. Spijker;
4e wtk.: J. P. Goosens;
5e wtk.: I. J. Buis, H. van der Wal;
Bootslieden: C. van der Hoeven, P. W. Wapstra;
Timmerman: M. van Vessem;
2e pompman/
bankwerker: W. A. M. van Venrooy;
Chef-
hofmeester: M. G. Bruggeman
Chef-kok: J. H. Limonard.

Met pensioen:

Gezagv.: J. Lous, M. J. Rehwinkel;
Hfd.wtk.: G. J. Weidema.

Behaalde diploma's:

1e stm. G.H.V.: 2e stm. R. J. Wyrdean;
1e stm. G.H.V.
(Th.): 3e stl. J. P. Witsen, J. S. Schregardus;
2e stm. G.H.V.: 3e stm. H. van Slegtenhorst, 4e stm. N. J. Steens
2e stm. G.H.V.: 3e stl. G. M. Schipper, R. A. Kattenburg
(Th.): Schüller, P. E. van der Veld;
3e stm. G.H.V.: 11.stm. W. J. Morélis, J. Broekmeijer;
„B”:
4e wtk. H. J. Balk;

„B”Th.: 3e wtk. W. J. van der Hoek, M. P. Bekkens;
A en B.Th.: 5e wtk. L. Buitenkant;
„A”:
5e wtk. H. G. F. Heynen, J. J. Rood.

Aangesteld als:

4e stm.: W. J. Morélis, J. Broekmeijer;
4e wtk.: J. Quak, R. Ouwehand, C. Slingerland, J. I. Brangert, D. van der Hoek, N. Kerremans, C. W. Herkemy, H. J. I. Slingerland, W. J. Quirijns, P. F. Vermeulen, D. Wildeboer, G. Nijman, H. M. Reine, S. A. Broek, M. de Niet, C. H. J. van Dijk, D. J. van de Scheur, M. J. de Jong, C. H. de Koning, F. Dane, H. M. J. de Haan, H. Steenhuis, H. J. van Santen, E. van Oldenbarneveld gen. Tullingh, W. G. van der Velden, J. W. Langezaal, J. H. Appel, J. P. Bol, J. W. van den Berg, W. J. Meuldijk, H. G. de Boer, S. Schoonbergen, A. G. A. van der Pijl, J. J. Rood, S. Neeleman, F. C. de Winter, B. Strijbis, J. B. van Haaster.

Gepromoveerd tot:

Bootsman: P. van Duin;
Voorman: G. Boonstra;
1e pompman/
bankwerker: F. Bäcker, H. E. Tjon à Tjauw, W. H. van Ewijck;
2e pompman/
bankwerker: C. van Brakel, J. W. S. Werkhoven;
Chef-
hofmeester: R. Otte, K. J. Revet, H. L. J. Jansson.

Geslaagd voor Getuigschrift radarnavigator:

31- 3-61: N. H. van der Heiden 1e stuurman

MUTATIES WALPERSONEEL

(over de periode 16 maart t/m 15 april 1961)

Uitgezonden:

4-4-61: H. Bakker - ND - naar C.S.M., Curaçao.

Gepensioneerd:

1-4-61: J. Schenk - NB.

Uit dienst:

16-3-61: mej. A. M. Groenhuyzen - BH;
1-4-61: mej. E. Beuzenberg - SO;
1-4-61: mej. M. A. A. Sips - SL;
10-4-61: mej. J. M. Baars - CC;
12-4-61: mej. M. J. Boogerd - ID.

Jubilea:

26-3-61: T. M. I. de Koning - SG - 15 jaar.

Geboren:

16-3-61: Geertruida Elizabeth, dochter van C. v. d. Berg - ID.

N.V. CURAÇAOSCHE SCHEEPVAART MAATSCHAPPIJ

In Nederland gearriveerd:

G. W. Bakker (met verlof).

Redactie: J. C. W. Schuller tot Peursum.

Administratie: Mej. E. R. Vomberg

Kopij in te zenden aan: Vlootredactie van „Olie” p/a
Shell Tankers N.V., Postbus 874, Rotterdam-C.